18/06/2022

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης για τον “Δεκάλογο Κοινωνικής Οικολογίας”

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Κατά την αναγόρευσή του σε Επίτιμο καθηγητή του ΕΑΠ στον τομέα της Διαχείρισης του Περιβάλλοντος, ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος μίλησε με θέμα τον «Δεκάλογο κοινωνικής οικολογίας», στο Ζάππειο Μέγαρο, χθες Παρασκευή 17 Ιουνίου. Μεταξύ άλλων ο Παναγιώτατος έκανε λόγο για την ύπαρξη ενός “Τρίτου Παγκόσμιου Πολέμου” εναντίον της φύσης.

Παρουσία της Προέδρου της Δημοκρατίας Κατερίνας Σακελλαροπούλου και του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερωνύμου πραγματοποιήθηκε χθες η

τελετή αναγόρευσης.

‘Η οικολογική κρίσις δεν γνωρίζει σύνορα, αποτελεί παγκόσμιον πρόβλημα, το οποίον όχι μόνον επηρεάζει τον σύγχρονον άνθρωπον και τα λοιπά έμβια όντα, αλλά απειλεί και το μέλλον της ζωής εις τον πλανήτην μας”, τόνισε ο Παναγιώτατος, και σε ένα άλλο σημείο επεσήμανε: “Δι’ ημάς, η αδιαφορία διά τον πάσχοντα συνάνθρωπον και διά την καταστροφήν του φυσικού περιβάλλοντος είναι αδιαφορία διά τον Θεόν και διά τας εντολάς του. Όπου υπάρχει αγάπη και αλληλεγγύη, όταν αγωνιζώμεθα διά την ακεραιότητα της δημιουργίας, δοξάζεται ο Θεός”.

Παρακάτω η ομιλία του Παναγιωτάτου:

Εξοχωτάτη κυρία Πρόεδρε της Ελληνικής Δημοκρατίας,

Μακαριώτατε,

Εξοχωτάτη Υπουργέ Παιδείας και Θρησκευμάτων, Εκπρόσωπε του Εξοχωτάτου Προέδρου της Κυβερνήσεως,

Τιμιώτατοι εν Χριστώ αδελφοί Αρχιερείς,

Εξοχώτατοι,

Ελλογιμώτατε κύριε Πρόεδρε του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστη-μίου,

Ελλογιμώτατε κύριε Κοσμήτορ,

Ελλογιμώτατοι Καθηγηταί,

Εντιμότατοι εκπρόσωποι των Αρχών,

Εντιμολογιώτατοι Άρχοντες Οφφικιάλιοι,

Αξιότιμοι και αγαπητοί φίλοι,

Κυρίαι και κύριοι,

Προσφιλέστατα τέκνα εν Κυρίω φοιτηταί και φοιτήτριαι,

Αγαλλόμενοι και ευγνωμονούντες, τετιμημένοι διά της πρόφρονος παρουσίας πάντων υμών, αποδεχόμεθα την προσγινομένην προς την ημών Μετριότητα τιμήν της ανακηρύξεως εις «Επίτιμον Καθηγητήν» του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου, δηλούντες εν ταυτώ ότι αυτή – η τιμή – διαβαίνει επί τον πάνσεπτον Οικουμενικόν Θρόνον της Κωνσταντινουπό-λεως, τον οποίον

διακονούμεν, ευδοκία και χάριτι του φιλανθρώπου Δοτήρος παντός αγαθού, επί τριάκοντα και πλέον έτη.

Όσα θα είπωμεν εκφράζουν το πνεύμα της Μεγάλης Εκκλησίας, την στοργήν αυτής προς τον άνθρωπον, και την ανύστακτον μέριμνάν της διά την απειλουμένην και στενάζουσαν σήμερον δημιουργίαν.

Οι οικολογικές πρωτοβουλίες του Οικουμενικού Πατριαρχείου

Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον είναι ευρέως γνωστόν διά τας οικολογικάς αυτού πρωτοβουλίας, την επίσημον έναρξιν των οποίων σηματοδοτεί η Πατριαρχική και Συνοδική Εγκύκλιος της Ινδίκτου του έτους 1989, διά της οποίας η 1η Σεπτεμβρίου καθιερώθη ως «Ημέρα προστασίας του περιβάλλοντος».

Επί της ημετέρας Πατριαρχίας, ηκολούθησαν ποικίλαι δράσεις, διεθνείς συναντήσεις και συνέδρια, θεολογικά και περιβαλλοντικά σεμινάρια, διαλέξεις, εννέα οικολογικά διεπιστημονικά και διαθρησκειακά συμπόσια εν πλω, με την συμμετοχήν πολιτικών και θρησκευτικών ηγετών, θεολόγων, εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοικήσεως και των μέσων γενικής ενημερώσεως, περιβαλλοντολόγων και άλλων επιστημόνων, και πολλαί άλλαι συναφείς δραστηριότητες. Αι οικολογικαί αυταί πρωτοβουλίαι του Οικουμενικού Πατριαρχείου συνεχίζονται και σήμερον.

Κατά το πρώτον δεκαήμερον του τρέχοντος μηνός επραγματοποιήθησαν εις την Κωνσταντινούπολιν δύο διεθνή οικολογικά συνέδρια με θέμα, το πρώτον «Eco ευ-ζην : Περιβάλλον, Ζώα, Ηθική» και το δεύτερον «Sustaining the Future of the Planet Together». Η Μεγάλη Εκκλησία αφουγκράζεται την κραυγήν αγωνίας της γης, των εμβίων όντων και του κατ’ εικόνα και καθ’ ομοίωσιν Θεού πλασθέντος ανθρώπου, θυμάτων της αλογίστου γεωκτονίας της εποχής μας.

Όλα αυτά ενέπνευσαν κοινοβούλια, πανεπιστήμια, επιστημονικά κέντρα, κοινωνικούς φορείς, οργανώσεις και την νεολαίαν. Απετέλεσαν επίσης έναυσμα διά την Ορθόδοξον θεολογίαν, να προβάλλη μετ’ εμφάσεως το οικοφιλικόν περιεχόμενον της χριστιανικής κοσμολογίας και ανθρωπολογίας.

Αι προσπάθειαι ημών δεν προήγαγον μόνον τον διορθόδοξον διάλογον διά το περιβάλλον, αλλά και την σχετικήν διαχριστιανικήν, την διαθρησκειακήν και την διεπιστημονικήν συζήτησιν. Δεν απηυθύνθημεν μόνον εις τους ορθοδόξους πιστούς, ούτε μόνον εις τους χριστιανούς ή τους πιστούς άλλων θρησκειών, αλλά εις κάθε άνθρωπον καλής θελήσεως, εκφράζοντες την εμπιστοσύνην ημών προς την υπευθυνότητα του κάθε ανθρώπου και ελπίζοντες εις την συμβολήν όλων.

Ένας “τρίτος παγκόσμιος πόλεμος” εναντίον της φύσης

Πέραν κάθε αμφιβολίας, το φυσικόν περιβάλλον απειλείται σήμερον όσον ποτέ άλλοτε κατά το παρελθόν. Ως έχει γραφή, εκτυλίσσεται εις την εποχήν μας ένας «τρίτος παγκόσμιος πόλεμος» εναντίον της φύσεως. Η οικολογική κρίσις δεν γνωρίζει σύνορα, αποτελεί παγκόσμιον πρόβλημα, το οποίον όχι μόνον επηρεάζει τον σύγχρονον άνθρωπον και τα λοιπά έμβια όντα, αλλά απειλεί και το μέλλον της ζωής εις τον πλανήτην μας.

Εξ αρχής, η ημετέρα Μετριότης προσήγγιζε την οικολογικήν κρίσιν ως κοινωνικόν πρόβλημα και ανεδείκνυε την συνάφειαν περιβαλλοντικών και κοινωνικών ζητημάτων. Είναι αδιανόητον να ενδιαφερώμεθα διά τον άνθρωπον και να καταστρέφωμεν τον οίκον του, και αντιστρόφως.

Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και έμπρακτος σεβασμός του συνανθρώπου είναι δύο όψεις του ιδίου νομίσματος, στάσεις αλληλένδετοι και αδιαίρετοι. Την αλήθειαν ταύτην ετονίσαμεν εις το Κοινόν Μήνυμα κατά την «Παγκόσμιον Ημέραν Προσευχών διά την προστασίαν της Δημιουργίας», μετά του Πάπα Ρώμης Φραγκίσκου (1-9-2017). Εις το κείμενον αυτό σημειώνονται τα εξής: «Το ανθρώπινον και το φυσικόν περιβάλλον υποβαθμίζονται εκ παραλλήλου. Εν τη πράξει, η επιδείνωσις της καταστάσεως του πλανήτου, επηρεάζει τους πλέον ευαλώτους κατοίκους αυτού.

Τα αποτελέσματα της κλιματικής αλλαγής εγγίζουν πρώτον και πρωτίστως αυτούς, οι οποίοι ζούν εν πτωχεία, απανταχού της γης». Είναι αυτονόητον, ότι ο λόγος περί προόδου είναι κίβδηλος, όταν καταστρέφεται ο οίκος του ανθρώπου και φαλκιδεύεται το ανθρώπινον πρόσωπον.

Δι’ ημάς, η αδιαφορία διά τον πάσχοντα συνάνθρωπον και διά την καταστροφήν του φυσικού περιβάλλοντος είναι αδιαφορία διά τον Θεόν και διά τας εντολάς του. Όπου υπάρχει αγάπη και αλληλεγγύη, όταν αγωνιζώμεθα διά την ακεραιότητα της δημιουργίας, δοξάζεται ο Θεός.

Στόχοι του Οικουμενικού Πατριαρχείου

Έκφρασιν της πεποιθήσεώς μας ότι η πορεία προς το οικολογικόν και το κοινωνικόν μέλλον της ανθρωπότητος δύναται να είναι μόνον οικολογική και κοινωνική, αποτελεί η ανακήρυξις του έτους 2013 ως έτους «πανανθρωπίνης αλληλεγγύης».

Στόχος μας ήτο να ευαισθητοποιήσωμεν τους πιστούς επί του προβλήματος της οικονομικής κρίσεως, της εκτεταμένης πτωχείας και των μεγάλων ανισοτήτων, και να τονίσωμεν την επείγουσαν ανάγκην πρωτοβουλιών διά την ανακούφισιν των πεινώντων και δυστυχούντων.

Το αυτό πνεύμα εκφράζει και η ανακήρυξις του έτους 2017 εις «έτος προστασίας της ιερότητος της παιδικής ηλικίας», ενώπιον της προσφυγικής κρίσεως και των χιλιάδων απροστατεύτων παιδίων, των ποικίλων εκμεταλλεύσεων αυτών, αλλά και της μετατροπής των παιδίων εις τας πλουσιωτέρας χώρας, όπως έχει προσφυώς

γραφή, εις «αγοράς» και εις πρωίμους καταναλωτάς.

Το κεντρικόν μήνυμα εις τας Πατριαρχικάς αυτάς «Αποδείξεις» – όπως ονομάζονται τα Πατριαρχικά Μηνύματα – είναι ότι η ρίζα των οικολογικών και κοινωνικών προβλη-μάτων και των ποικιλωνύμων κρίσεων είναι κοινή και είναι πάντοτε μία «κρίσις της ελευθερίας», μία πνευματική και ηθική κρίσις και ανατροπή.

Η διπλή αλληλεγγύη με την κτίσιν και τον άνθρωπον είναι το νέον ήθος, το οποίον ανθίσταται εις τας «συγχρόνους αμαρτίας» μας. Ουδέν όραμα διά το μέλλον έχει αξίαν, εάν δεν περιλαμβάνη την προσδοκίαν ενός κόσμου με κοινωνικήν δικαιοσύνην και ακέραιον φυσικόν περιβάλλον.

Εν τω πνεύματι τούτω, επιθυμούμεν να διατυπώσωμεν τον εξής «Δεκάλογον κοινωνικής Οικολογίας»:

α’) Η οικολογική κρίσις απεκάλυψεν ότι ο κόσμος μας αποτελεί ενότητα, ότι τα προβλήματά μας είναι κοινά, ότι ουδεμία πρωτοβουλία, ουδείς λαός, ουδέν κράτος ή άλλος θεσμός, ούτε η επιστήμη και η τεχνολογία, ούτε αι θρησκείαι, είναι εις θέσιν να αντιμετωπίσουν τας προκλήσεις χωρίς σύμπραξιν. Διά τον σκοπόν αυτόν απαιτείται πολύπλευ-ρος κινητοποίησις, κοινή προσπάθεια, σύγκλισις και

συμπόρευσις.

Δυστυχως, μέχρι και σήμερον διαδίδεται η άποψις, ότι η φύσις έχει την δύναμιν να ανανεώνεται, παρά την συνεχιζομένην και επιτεινομένην ανθρωπο-γενή επιβάρυνσίν της. Όμως, η αναβολή λήψεως δραστικών μέτρων κατά της αλογίστου εκμεταλλεύσεως του φυσικού περιβάλλοντος αυξάνει τους κινδύνους.

Όντως, η οικολογία δεν είναι πολυτέλεια. Είμεθα βέβαιοι ότι, όπως όλαι αι μεγάλαι σύγχρονοι προκλήσεις, ούτω και το οικολογικόν πρόβλημα, είναι αδύνατον να αντιμετωπισθή άνευ της συμβολής των θρησκειών. Θεωρούμεν την προώθησιν της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος κεντρικόν θέμα του διαλόγου των θρησκειών και της διαθρησκειακής συνεργασίας.

β’) Η πρωτοφανής έκτασις του οικολογικού προβλήματος εις την εποχήν μας είναι διάστασις της κυριαρχίας του πολιτισμού του Έχειν. Ορθώς έχει λεχθή, ότι «όταν το Έχειν καθορίζει τον τρόπον υπάρξεώς μου, τότε η σχέσις μου με τον υπόλοιπον κόσμον είναι κτητική». Αυτό σημαίνει ότι, εάν εις την σχέσιν μας με το περιβάλλον κυριαρχή το Έχειν, τότε αναπόφευκτα αυτή η κτητική νοοτροπία δεσπόζει και εις τας διανθρω-πίνας σχέσεις.

Έχομεν ανάγκην ενός πολιτισμού του Είναι, τεθεμελιω-μένου εις την πεποίθησιν ότι το ζην και το ευ ζην του ανθρώπου και της ανθρωπότητος συναρτώνται με την ορθήν σχέσιν προς το φυσικόν περιβάλλον, το οποίον οφείλομεν να κληροδοτήσωμεν ακέραιον και βιώσιμον εις τας επερχομένας γενεάς. Πρέπει οριστικώς να υπερβώμεν το «καθελώ μου τας αποθήκας και μείζονας οικοδομήσω» και το «αναπαύου, φάγε, πίε, ευφραίνου» (Λουκ. ιβ’, 18-19) του «άφρονος πλουσίου» του Ευαγγελίου, και να πορευθώμεν προς ένα «πολιτισμόν αλληλεγγύης» με τον συνάνθρωπον και την κτίσιν.

γ’) Η επιστήμη και η τεχνολογία προσέφερον και προσφέρουν πάμπολλα και πολύτιμα εις τον άνθρωπον. Συνέβαλον εις την υπέρβασιν των λεγομένων «μοιραίων» καταστάσεων, εις την αντιμετώπισιν των ασθενειών, εις την άνοδον του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητος ζωής και εις την προαγωγήν της επικοινωνίας. Ουδείς νουνεχής δύναται να αμφισβητήση την ανθρωπιστικήν διάστασιν της επιστήμης.

Βεβαίως, διά τα ευεργετήματα αυτά, η ανθρωπότης πληρώνει βαρύ τίμημα. Η επιστημονική και τεχνική πρόοδος δίδει λύσεις, δημιουργεί όμως νέα προβλήματα, τα οποία η ιδία δυσκολεύεται να αντιμετωπίση. Ο σύγχρονος «ανθρωποθεός», με όπλον τα πανίσχυρα τεχνολογικά μέσα, είναι ιδιαιτέρως επικίνδυνος διά το φυσικόν περιβάλλον, ακόμη και δι’ αυτήν ταύτην την επιβίωσίν μας. Διά πρώτην

φοράν εις την ιστορίαν της, η ανθρωπότης δύναται, διά των πυρηνικών όπλων, να αφανίση την ζωήν.

Δυστυχώς, η επιστημονική γνώσις δεν διεισδύει εις τα βάθη της ανθρωπίνης ψυχής και δεν εξασφαλίζει αφ' εαυτής την ορθήν εφαρμογήν της. Ο άνθρωπος γνωρίζει, αλλά δρα ωσάν να μη εγνώριζεν. Επανα-λαμβάνομεν, ότι η κριτική απέναντι εις την θεοποίησιν της τεχνολογίας και τον επιστημονισμόν δεν σημαίνει υποτίμησιν ή αγνόησιν των ευεργετη-μάτων της επιστημονικής και τεχνολογικής προόδου. Όμως είναι βέβαιον ότι δεν είναι δυνατόν να γίνεται λόγος περί προόδου, όταν φαλκιδεύεται το ανθρώπινον πρόσωπον και καταστρέφεται ο οίκος του. Τόσον ο άνθρωπος όσον και η φύσις είναι πάντοτε περισσότερον από αυτό που δύναται να συλλάβη η επιστήμη.

δ') Το κυρίαρχον πρότυπον οικονομικής αναπτύξεως οξύνει επικιν-δύνως τα περιβαλλοντικά προβλήματα και λειτουργεί κατά του αληθούς συμφέροντος του ανθρώπου. Ο αποκλειστικός προσανατολισμός της οικονομικής δραστηριότητος προς την μεγιστοποίησην του κέρδους δεν ευνοεί εν τέλει ούτε την οικονομικήν ανάπτυξιν, ούτε το κοινόν καλόν. Είναι απαράδεκτον να καταστρέφωμεν τους όρους της επιβιώσεως και της συμβιώσεως ημών εις το όνομα του βραχυπροθέσμου οφέλους, να λαμβάνωνται οικονομικαί αποφάσεις χωρίς να υπολογίζωνται αι οικολο-γικαί επιπτώσεις των.

Η οικονομική πρόοδος πρέπει να κρίνεται από τας συνεπείας αυτής διά το περιβάλλον, διά να μη γίνεται η οικολογία θύμα της οικονομίας. Επειδή δεν υπάρχει βιώσιμος οικονομική ανάπτυξις εις βάρος του φυσικού περιβάλλοντος, το μέλλον ανήκει εις μίαν «οικολογικήν οικονομίαν», με κέντρον τας πραγματικάς ανάγκας του ανθρώπου, αι οποίαι υπηρετούνται μόνον μέσα εις εν ακέραιον περιβάλλον.

ε') Απορρίπτομεν το κυνικόν «Δεν υπάρχει άλλη λύσις», την αρχήν δηλαδή ότι η μη συμμόρφωσις προς τας επιταγάς και την άτεγκτον νομοτέλειαν της οικονομίας, οδηγεί εις επέκτασιν της πτωχείας και εις ανεξελέγκτους κοινωνικάς εξελίξεις και συγκρούσεις. Δεν είναι δυνατόν να αγνοώνται και να δυσφημίζωνται αι εναλλακτικαί μορφαί αναπτύξεως και η ισχύς της κοινωνικής αλληλεγγύης και δικαιοσύνης.

Με το ίδιον πνεύμα, η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας (Κρήτη, 2016) είχε δηλώσει την αντίθεσίν της εις την «ιδιονομίαν της οικονομίας», την αυτονόμησίν της δηλαδή από τας ζωτικάς ανάγκας του ανθρώπου και της κοινωνίας και την μετατροπήν της εις αυτοσκοπόν, και είχεν αντιπροτείνει «μίαν βιώσιμον οικονομίαν, τεθεμελιωμένην εις τας αρχάς του Ευαγγελίου». Η Εκκλησία,

με πυξίδα τον Κυριακόν λόγον «ουκ επ’ άρτω μόνω ζήσεται άνθρωπος», θεωρεί ότι είναι αδύνατον να υπάρξη αληθινή πρόοδος διά μόνης της ανόδου του βιοτικού επιπέδου και «εις βάρος των πνευματικών αξιών».

στ’) Εις το κέντρον της πολιτικής, μετά και τας συγχρόνους, πρωτοφανείς εις την ιστορίαν, βιαιότητας του ανθρώπου απέναντι εις τον άνθρωπον και κατά της φύσεως, του κλίματος, της βιοποικιλότητος, της πανίδος και της χλωρίδος, ανήκει η διακονία της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης, αλλά και η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Αγωνιζόμεθα διά την καταλλαγήν, την συμφιλίωσιν και την συνεργασίαν, απορρίπτομεν το ιδεολόγημα της «συγκρούσεως των πολιτισμών», και προωθούμεν τον διάλογον ως κίνησιν αλληλεγγύης και ως προώθησιν της αλληλεγγύης με τον συνάνθρωπον και την δημιουργίαν.

Δεν σιωπώμεν ενώπιον της βίας και της αδικίας, της μισαλλοδοξίας και του ρατσισμού, των αντιπερσοναλιστικών δυνάμεων, αι οποίαι υποσκάπτουν την κοινωνικήν συνοχήν. Τελικός στόχος είναι ο εξανθρωπισμός της πολιτικής, ο σεβασμός της ανθρωπίνης αξιοπρεπείας, η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του «πελωρίου θησαυρο-φυλακίου» της φύσεως.

ζ’)Ο αγών διά την προστασίαν του περιβάλλοντος και διά την εδραίωσιν του πολιτισμού της αλληλεγγύης είναι συνέπεια της χριστιανικής πίστεως και κεντρική διάστασις της ζωής της Εκκλησίας. Η κτίσις δεν είναι κτήσις του ανθρώπου, αλλά δωρεά του αγαθοδότου Θεού, την οποίαν ο άνθρωπος καλείται ως καλός οικονόμος να συντηρή, να προστατεύη και να ομορφαίνη, να την προσφέρη ως ευχαριστίαν εις τον Θεόν.

Η εκκλησιαστική ζωή είναι νίκη εναντίον εκείνων των δυνάμεων, εκ των οποίων απορρέουν αι οικοκαταστροφικαί τάσεις και η συρρίκνωσις της αλληλεγγύης, δυνάμεων όπως ο εγωκεντρισμός, η αδιαφορία διά τον πλησίον, η πλεονεξία, η αντικειμενοποίησις και η εκμετάλλευσις της κτίσεως κ. α. Η φιλάνθρωπος και οικοφιλική στάσις των πιστών είναι προέκτασις όσων βιώνουν ως μέλη της Εκκλησίας.

Εν τη εννοία ταύτη, το ενδιαφέρον της Εκκλησίας διά την προστασίαν του περιβάλλοντος δεν εγεννήθη περιστασιακώς, ως αντίδρασις εις την σύγχρονον οικολογικήν κρίσιν. Αληθές είναι, ότι το οικολογικόν πρόβλημα του παρόντος ήτο η αφορμή και όχι η αιτία της οικολογικής δραστηριοποιήσεως της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Ήτο ευκαιρία διά να αναδείξη το οικοφιλικόν ήθος της και διά να αναπτύξη την διδασκαλίαν της περί της σχέσεως ανθρώπου και κτίσεως. Ο πολιτισμός της Ορθοδοξίας είναι οίκοθεν οικοφιλικός. Η ζωή της Εκκλησίας είναι «βιωμένη», «εφηρμοσμένη» οικολογία.

η’) Η κατανόησις και ερμηνεία του Βιβλικού «Αυξάνεσθε και πληθύνεσθε και πληρώσατε την γην και κατακυριεύσατε αυτής» (Γεν. Α΄, 28), ως θεμελιώσεως και απαρχής κυριαρχικής και εκμεταλλευτικής στάσεως του ανθρώπου έναντι της δημιουργίας, αποτελεί διαστρέβλωσιν και παρανόησιν της Θείας εντολής και αντίκειται πλήρως εις το πνεύμα της Βίβλου. Εις το δεύτερον κεφάλαιον της Γενέσεως (στιχ. 15), τονίζεται η ευθύνη του ανθρώπου απέναντι εις τον οίκον του, με την προτροπήν «εργάζεσθαι και φυλάττειν» αυτόν.

Η εξουσιαστική σχέσις του ανθρώπου προς την δημιουργίαν είναι απότοκος της αμαρτίας, της αλλοτριώσεώς του από τον Θεόν και των τραγικών συνεπειών της. Της βλαπτικής διά το περιβάλλον συμπεριφοράς προηγείται η κακή αλλοίωσις της ελευθερίας μας. Η σαπρότης του δένδρου είναι η αιτία της σαπράς καρποφορίας, κατά το Βιβλικόν: «ου δύναται … δένδρον σαπρόν καρπούς καλούς ποιείν» (Ματθ. ιζ’, 18).

θ’) Επί τη βάσει των ευλογημένων χριστιανικών ημών παραδόσεων και αρχών, κατανοούμεν τα βαθύτερα αίτια της οικολογικής κρίσεως και την σύνδεσιν αυτών με την ανθρωπολογικήν κρίσιν ή την κακήν χρήσιν της ανθρωπίνης ελευθερίας.

Η Εκκλησία γνωρίζει ότι η ρίζα του οικολογικού προβλήματος είναι πνευματική. Η αμαρτία έχει όχι μόνον κοινωνικάς, αλλά και εμφανεστάτας κοσμολογικάς διαστάσεις και επιπτώσεις. Επειδή ακριβώς το οικολογικόν πρόβλημα είναι ζήτημα πνευματικόν και ηθικόν, κεντρικής σημασίας διά την αντιμετώπισίν του είναι η ριζική αλλαγή νοοτροπίας και πνευματικής στάσεως απέναντι εις την δημιουργίαν.

Εις την μακραίωνα Παράδοσιν της Ορθοδόξου Εκκλησίας εβιώθησαν και ανεδείχθησαν δύο ανεξάντλητοι τρόποι ορθής σχέσεως με την κτίσιν: Πρόκειται διά τον ευχαριστιακόν τρόπον του βίου και διά το ασκητικόν πνεύμα. Ο ευχαριστιακός και ασκητικός άνθρωπος είναι πρόκλησις διά την αλαζονικώς ευδαιμονιστικήν και αντιασκητικήν εποχήν μας και προσφέρεται ως εναλλακτικόν πρότυπον σχέσεως με την δημιουργίαν και τα αγαθά της ζωής, αλλά και με τον

συνάνθρωπον.

Ο χριστιανικός ασκητισμός δεν σημαίνει απόρριψιν του κόσμου και της ζωής εν τω κόσμω, αλλά ευχαριστιακήν κατάφασιν και κατά Θεόν χρήσιν των. Το ευχαριστιακόν ήθος εκφράζεται ως σεβασμός του δώρου της ζωής, ως «καύσις καρδίας υπέρ πάσης της κτίσεως», ως πολιτισμός του Είναι και του συνείναι, ως αγάπη και αλληλεγγύη.

ι') Η καταστροφή της φύσεως αρχίζει μέσα εις τον νούν του ανθρώπου και από εκεί οφείλει να ξεκινά και η θεραπεία. Η παιδική και η εφηβική ηλικία αποτελούν ιδιαιτέρως ευνοικάς περιόδους της ζωής του ανθρώπου δι' οικολογικήν ευαισθητοποίησιν, διά να αναπτυχθή εις την νέαν γενεάν το αισθητήριον διά την ωραιότητα του ανθρωπίνου προσώπου και την ιερότητα της δημιουργίας. Η παιδεία οφείλει να ενσταλάζη εις τον νούν και την καρδίαν των παιδιών και των νέων οικολογικήν ευαισθησίαν και ευθύνην διά το φυσικόν περιβάλλον.

Η διδασκαλία της ουσιωδώς οικοφιλικής Ορθοδόξου Παραδόσεως εις το σύγχρονον σχολείον δύναται να αναδειχθή, μέσα εις τον αριθμόπληκτον και εαυτοκεντρικόν πολιτισμόν της εποχής μας, εις έξοχον ευκαιρίαν παιδείας υπευθύνου ελευθερίας, η οποία θα αντλή αξίας και ιδεώδη από το μοναδικόν εις την ιστορικήν πορείαν της ανθρωπότητος, προσωποκεντρικόν, κοινοτικόν και οικοφιλικόν ήθος της Ορθοδοξίας.

Ἐκλεκτή ὁμήγυρις,

Αυτή η Ορθόδοξος χριστιανική ταυτότης διεμορφώθη ως ευλογημένον αποτέλεσμα δημιουργικής συναντήσεως αρχαίου Ελληνικού και χριστιανικού πνεύματος. Ο,τι καλλίτερον και πολυτιμότερον είχεν ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός ενεσωματώθη εις τον κορμόν της Εκκλησίας. Αποτελεί βαθείαν εμπειρίαν και ακλόνητον πεποίθησιν της ημετέρας Μετριότητος, ότι η ανεκτίμητος παρακαταθήκη της ελληνικής αρχαιότητος, ενεπλουτίσθη, απέκτησε κοινωνικήν υφήν, παγκοσμιότητα και πνοήν αιωνιότητος εντός του χριστιανικού πνευματικού πλαισίου.

Εις το εν Χριστώ και κατά Χριστόν ζην υπάρχει, με βαθύτατον κοινωνικόν περιεχόμενον και με αναφοράν πλέον εις τον αιώνιον προορισμόν του ανθρώπου, το «κατά λόγον ζην» των Αρχαίων, ενσωματωμένον εις τον «εν αρχή Λόγον», τον

«σαρκωθέντα δι’ ημάς», «το φως το αληθινόν, ο φωτίζει πάντα άνθρωπον ερχόμενον εις τον κόσμον» (Ιωάν. α’, 9). Η αλήθεια είναι φως και μόνον ο,τι είναι φως είναι αλήθεια.

Μέσα εις την Ορθόδοξον Παράδοσιν, εις αυτό το «στερεό έδαφος» όπου «πατά η ψυχή μας», όπως θα έλεγεν ο ποιητής (Ο. Ελύτης), η σύγχρονος «οικολογική κατηγορική προστακτική» αποκτά έμφασιν ως εντολή του Θεού της ειρήνης επί γης, η οποία είναι ειρήνη με τον Θεόν, ειρήνη με τον συνάνθρωπον, αλλά και ειρήνη με την γην και ειρήνη της γης.

Καλούμεθα να προβάλλωμεν και να αναπτύσσωμεν εν τη πράξει το κοινωνικόν και οικολογικόν δυναμικόν της χριστιανικής ημών πίστεως, να αναδεικνύωμεν την αλήθειαν και την επικαιρότητα του ευχαριστιακού και ασκητικού τρόπου του βίου των Χριστιανών, οι οποίοι εκόμιζαν εις τους ναούς μας «τον σίτον, τον οίνον και το έλαιον» διά να τα αγιάση ο ιερεύς και να αγιασθή η ζωή και ο μόχθος των.

Οφείλομεν να ενθυμώμεθα το δοξολογικόν ήθος εκείνων, οι οποίοι τίποτε δεν εθεώρουν ιδικόν των κατόρθωμα, τίποτε αυτονόητον και δεδομένον, ούτε το ψωμί, ούτε το νερό, ούτε την υγείαν και την ευτυχίαν, και εδοξολόγουν τον Θεόν διά το δώρον της ζωής, εσέβοντο την ιερότητα της δημιουργίας και έβλεπαν παντού την παρουσίαν του Θεού της αγάπης.

Το επιχείρημα ότι αυτό το ήθος της ευχαριστιακής και ασκητικής ελευθερίας δεν είναι εφικτόν να βιωθή εν τω πλαισίω των συγχρόνων κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών συνθηκών είναι ολοσχερώς σαθρόν. Όπως έχει λεχθή, εις το μέλλον της ανθρωπότητος, αυτό το πνεύμα έχει να προσφέρη περισσότερα από όσα ο σύγχρονος τρόπος ζωής εις τας μεγαλουπόλεις της οικουμένης.

Με αυτάς τας σκέψεις, εκφράζοντες άπαξ έτι, εκ μέσης καρδίας, θερμάς ευχαριστίας προς το Ελληνικόν Ανοικτόν Πανεπιστήμιον διά την τιμήν, και προς πάντας υμάς διά την παρουσίαν σας, επικαλούμεθα εφ’ υμάς και επί τους οικείους σας την χάριν και το έλεος του Σωτήρος Χριστού, του Θεού των θαυμασίων.

Διαβάστε ακόμη:

Τζ. Τσούνης για Οικουμενικό Πατριάρχη: Μας διδάξατε πώς να κάνουμε τον κόσμο καλύτερο

Η αναγόρευση του Οικουμενικού Πατριάρχη σε Επίτιμο Καθηγητή του Ε.Α.Π. παρουσία του Αρχιεπισκόπου και της ΠτΔ (ΒΙΝΤΕΟ – ΦΩΤΟ)

Ομιλία Οικουμενικού Πατριάρχη στο Ραδιομέγαρο της ΕΡΤ

Επίσκεψη Οικουμενικού Πατριάρχη στο Ραδιομέγαρο της ΕΡΤ

Φώτο: Οικουμενικό Πατριαρχείο